

I

Een Nederlandse schrijver met enige bekendheid, laten we hem Conrad noemen, zei dat hij me groot wilde maken. We zaten in een klein, geluiddicht hok met buiten op de deur een rood lampje dat anderen op afstand hield. Niet Conrad, maar de omstandigheden waarin we ons bevonden, en vooral ook het tijdsgewricht waarin we leefden, dwongen me tot een vlugge risicoanalyse. Ja, hij straalde ongemakkelijke seks uit, je bent een schrijver of je bent het niet, maar nee, ik had niet het idee dat hij met me naar bed wilde. Ik twijfelde. Groot hoefde ik niet per se te worden, rijk daarentegen zou wel fijn zijn. Zelf had ik geen plannen, mij kon je niet pakken op nooit vervulde dromen, en misschien, dacht ik, misschien was het wel eens tijd om mijn professionele lot in de handen van een ander te leggen. Misschien was Conrad die ander.

Hij zat onhandig voorovergebogen op een bureaustoel met een kapotte rugleuning een broodje eiersalade te eten. Er droop mayonaise over zijn vingers. Hij vertelde dat hij een nieuw overhemd had, uit China, en hij keek er trots bij. Het shirt had een veelkleurig patroon van honderden kleine bliksemschichten. Tussen de knoopjes bolde de stof op, waardoor hij inkijk had. Conrad leek me iemand die door veel angsten gekweld werd, maar niet door de angst om te mislukken. Het menselijk tekort was zijn vriend, zijn verdienmodel. De bodem zien en beschrijven was de kern van zijn succes. Hij zei dat woord ook heel vaak: de bodem. De bodem betekende voor hem kassa. Eigenlijk zei hij dus heel vaak kassa. Ik denk achteraf dat ik hoopte dat ik van hem zou leren om te mislukken en als rijker mens verder te leven.

Je moet een roman schrijven over dat Spaanse dorp, zei hij.

Ik was er net van teruggekeerd en had hem een foto laten zien van mijn man en zoon die in de brandende zon een oude varkensstal staan uit te bikken. Het dorp heet Añe, wat – daar zijn ze trots op – de kortste plaatsnaam van Spanje

is. Het is een van de weinige bijzonderheden. Er loopt ook een wandelroute naar Santiago de Compostela doorheen, maar dat is het wel zo'n beetje. Het is klein en het is niet mooi, zelfs de perverse romantiek die soms in armoede schuilt, ontbreekt. Er wonen twintig mensen, gemiddelde leeftijd negentig, veelal onverstaaanbaar wegens slechte gebitten en uitstervende dialecten en allemaal zijn ze nabije of iets minder nabije familie maar toch zeker op de een of andere manier door bloed verbonden. Mijn man, laten we hem Alfredo noemen, kwam er vandaan en wilde er uiteindelijk ook weer naar terug.

De liefde van Alfredo voor zijn wortels was jaloersmakend. Dat er een fysieke plek is op aarde waar je je mee verwant voelt. Een wereld die je begrijpt en overziet en waar de mensen die je tegenkomt een rol spelen in je leven. Dat alles om je heen van jezelf of van de jouwen is, dat wat je ziet samenvalt met hoe je je vanbinnen voelt, dat er geen afstand tot de buitenwereld bestaat, dat jij de wereld bént. Niet dat het een wedstrijd was, maar zijn liefde voor Añe was groter dan zijn liefde voor mij en als ik eerlijk was, kon ik hem dat niet kwalijk nemen.

Conrad zag het helemaal voor zich: hoe ik om mijn huwelijk niet op te blazen naar Añe moest verhuizen. Hij vond dat ik een boek moest schrijven over hoe ik daar langzaam gek werd. Gek van het leven in een gehucht, gek van de Spanjaarden, gek van altijd net iets te pappige paella, gek van het onvermijdelijke writer's block en natuurlijk gek van mijn man. De promotie kon ik aan hem overlaten. Hij ging me groot maken, zei hij nog eens, en hij veegde een klodder mayonaise van de zijkant van zijn hand af aan het isolatiemateriaal van de studio. Het vleide me dat hij er zo goed over had nagedacht hoe we mijn zwanenzang maximaal konden uitventen.

Goed, zei ik. We doen het.

Mensen zeiden na onze vakantie dat we de zon hadden meegebracht uit Spanje, maar het omgekeerde was waar. Nazomer of niet, bij ons in huis goot het. Alfredo had een twaalf uur durende YouTube-video ontdekt van regengeluiden en speelde die tijdens werktijd af op zijn computer. Zo lijkt het alsof ik online ben, zei hij, alsof ik bezig ben. Zijn werk bestond uit wachten op e-mails die meestal niet kwamen. Heel af en toe hoorde ik het geluid van een inkomend bericht. Dan begon hij te schelden en zei hij dat mensen gek waren, *mental*. Het was *mental* voor en *mental* na met Alfredo, zeker als hij mails moest beantwoorden, maar dat was dus eigenlijk niet zo vaak.

Conrad had gezegd dat de tijd voorbij was dat er een innerlijke noodzaak nodig is om een boek

te schrijven. Geld. Roem. De grootste Steinz worden die ooit geleefd had. Daar moest ik het voor doen.

Schrijven is tikken, zei hij. Elke week duizend woorden.

Vind je me stimulerend?

Ja, zei ik.

Het was in ieder geval weer eens wat anders dan mijn eigen redacteur, die ik een jaar daarvoor voor het laatst had gezien. Ze had het manuscript gelezen van wat mijn tweede roman had moeten worden. Het ging over een getrouwde vrouw die zich na het overlijden van haar vader vastklampt aan een intellectuele bejaarde man die de hele tijd uit boeken citeert. Je zou het autobiografisch werk kunnen noemen. Bij hun ontmoeting declameert hij de volgens hem grappigste openingszinnen ooit geschreven:

Once upon a time there lived in Berlin,
Germany, a man called Albinus. He was rich,
respectable, happy; one day he abandoned his
wife for the sake of a youthful mistress; he loved;
was not loved; and his life ended in disaster.

En dan moet het nog beginnen! Dat vond hij vooral heel grappig, dat alles na drie zinnen al vaststond.

De omstandigheden waarin de hoofdpersoon zich bevindt (oude man citeert Nabokov) en niet te vergeten het tijdsgewricht waarin ze leven, dwingen de vrouw tot een vlugge risicoanalyse. Ja, ze denkt dat hij met haar naar bed wil, je bent een oude intellectueel of je bent het niet, en nee, dat gaat haar na afloop geen beter zelfbeeld opleveren.

Maar het ging niet zoals *once upon a time* in Berlin, Germany. Deze heer ziet haar niet voor het jonge ding dat ze zelf nog denkt te zijn, de gewillige minnares die zo verlangt naar een belesen vaderfiguur. Sterker: hij kent vrouwen van veertig die er minder uitgezakt uitzien. Hij wijst haar af en het is niet zijn maar háár leven dat eindigt in rampspoed.

Bij vlagen zie ik de vrolijke Steinz weer terug op het papier, had mijn redacteur gezegd. Maar, mijmerde ze, heb je ook een wereld geschapen die me helpt om het echte leven beter te doorgronden?

Een uitgeblust huwelijk van een hoogopgeleide vrouw uit de Randstad alleen was niet ge-

noeg om haar aandacht erbij te houden. En een vlucht poging daaruit met een oude bok ook niet.

Daar kon ik wel inkomen.

Er miste, kortom, urgentie. Een innerlijke noodzaak van de schrijver.

Conrad zei dat de afwezigheid van een noodzaak juist goed was, een blokkade minder. Hij zei ook: de tijd van fictie is voorbij.

Hij lachte er een beetje sullig bij, alsof hij wilde benadrukken dat hij maar wat zei, een grapje maakte, of een gedachte was begonnen waarvan hij het einde nog niet kende. Maar ik vermoedde dat hij er in voorbije stille uren, nadat zijn gezin eindelijk in slaap was gevallen en hijzelf maar weer eens boven op zolder achter zijn computer was gaan zitten, als hij met een wazige gloed voor de ogen naar het witte vel op zijn lichtgevende scherm zat te kijken, het duister dat hem omsloot als een deken om zijn schouders geslagen, dat hij zichzelf in die schaarse momenten van volmaakte eenzaamheid toch enkele ernstige gedachten had toegestaan over de schaduwkant van de verbeelding, over de verwoestende werking ervan, over hoe je de ander ermee kon bedriegen, er vriendschappen mee kapot kon maken.

Er is al genoeg bij elkaar gefantaseerd, zei hij, dat weten de mensen nu wel. We leven in een tijd dat fictie en non-fictie en waarheid en leugen op alle vlakken onder druk staan en met elkaar zijn vermengd. We leven in een *post-fiction era*.

Daaraan dacht ik allemaal toen ik thuiskwam en Alfredo aantrof op de bank. Hij was in slaap gevallen terwijl naast hem op de poef het geklater van de regen uit zijn laptop kwam. Hij lag op zijn rug met zijn handen in elkaar gevouwen ter hoogte van zijn middenrif, een beetje zoals mensen in films in de doods-kist liggen. Hij spande in zijn slaap af en toe zijn kaken, waardoor zijn mondhoeken naar achteren trokken. Het leek of hij glimlachte.